

ispitni centar

**PRAVA
MJERA
ZNANJA**

DRŽAVNO TAKMIČENJE 2019.

SREDNJA ŠKOLA ISTORIJA

Autorka/autor testa

Recenzentkinja/recenzent

Podgorica, 20..... godine

UPUTSTVA ZA TAKMIČARE:

- svi takmičari počinju rad na testu u isto vrijeme i u istoj prostoriji,
- svaki takmičar sjedi sam u klupi,
- test traje sat i po (90 minuta),
- zabranjeno je lažno predstavljanje takmičara,
- zabranjeno je korišćenje mobilnih telefona tokom rada na testu,
- zabranjeno je pričati sa drugim takmičarima dok test traje,
- na klupi takmičar može da ima samo odštampan test sa pitanjima, hemijsku olovku (jednu u rezervi),
- kontrolori na testu mogu takmičarima dozvoliti da na klupi drže flašu sa vodom i papirne maramice ako procijene da je to neophodno,
- test se popunjava isključivo hemijskom olovkom (plavo ili crno mastilo),
- zabranjeno je prepravljnje već datih odgovora, jednom upisani odgovor ili zaokruženi odgovor ne smije se prepravljati, u slučaju da se to uradi odgovor neće biti priznat,
- prije početka testa test administrator je dužan da takmičarima saopšti pravila rada na testu i ponašanja u učionici,
- ocijenjivač upisuje poene i vrši druge intervencije prilikom ocjenjivanja testa hemijskom olovkom (crveno mastilo).

Dragi takmičari,

prije početka izrade testa pažljivo pročitajte svako pitanje, potom ih rješavajte.

Želimo Vam puno uspjeha u radu.

Pitanja za test iz istorije za 2019. godinu.

1. Dopuni rečenice na praznim linijama:

Najznačajnije praistorijsko nalazište u Crnoj Gori je Crvena stijena zapadno od Nikšića.

U njoj su otkriveni materijalni ostaci raznih predmeta kao i životinjske kosti, koji potvrđuju da je bila naseljena u periodu prelaza iz paleolita u neolit. Jedini očuvani praistorijski crteži na teritoriji Crne Gore nalaze se u pećini (okapini) Lipci kod Risna.

(2 boda)

2. Povoljan geografski položaj i plodnost tla drevne Mesopotamije učinili su ovu prostranu oblast kolijevkom jedne od najstarijih civilizacija. Međutim, njeno bogatstvo bilo je i razlog brojnim osvajačkim pohodima pa je teritorija Mesopotamije bila u sastavu većeg broja moćnih država.

Tvoj zadatak je: da hronološkim redoslijedom, pored rednog broja u lijevoj koloni, upišeš početna slova ispred naziva država datih u desnoj koloni, koje su vladale Mesopotamijom u periodu Starog vijeka.

Napomena: zbog većeg broja država nijesu date sve države koje su vladale teritorijom Mesopotamije u Starom vijeku, već samo najznačajnije.

1. b	a) asirsko carstvo
2. a	b) akadsko carstvo
3. e	c) makedonsko carstvo
4. d	d) persijsko carstvo
5. c	e) Novo vavilonsko carstvo

(4 boda)

3. Dopuni rečenice traženim odgovorima na praznim linijama:

Najmoćniji vladar srednjovjekovne Franačke, dinastije Karolinga, bio je Karlo Veliki, koji je pod svoju vlast stavio veliki dio Zapadne Evrope i proglasio se za cara 800. godine. Nakon njegove smrti, Carstvo slabi da bi 843. ugovorom u Verden bilo podijeljeno na tri dijela iz kojih su kasnije nastale države: Francuska, Njemačka i Italija.

(3 boda)

4. Srednjovjekovni život Srbije u doba dinastije Nemanjića obilježen je razvojem feudalnih odnosa, koji su podrazumijevali strogu društvenu hijerarhiju i odnose među stanovništvom, što se vidi i u tekstu *Dušanovog zakonika* iz XIV v.

Tvoj zadatak je: da na praznim linijama povežeš odgovarajuće pojmove iz lijeve kolone sa objašnjenjima iz desne kolone, upisujući početna slova ispred pojmova iz desne kolone.

Napomena: jedan pojam iz desne kolone je višak, ne odgovara datim pojmovima u lijevoj koloni.

1) otroci	a)feudalčeva nasledna svojina
2) baština	b)zanatlije
3) sokalnici	c)velmože
4) meropsi	d)zavisni zemljoradnici
	e) robovi

- 1) **e) robovi**
- 2) **a)feudalčeva nasledna svojina**
- 3) **b)zanatlije**
- 4) **d)zavisni zemljoradnici**

(4 boda)

5. Pažljivo pročitaj tekst:

„Sa ovog svetog koncila, ja papa Urban II, upućujem opšti poziv svim hrišćanima da se okupe i krenu u svetu misiju koja stoji pred nama. Iako smo nedavno imali neslaganja i sukoba sa Carigradskom patrijaršijom koji su podijeli našu svetu Crkvu, ne možemo se ogлуšiti o pozive vizantijskog cara Aleksija I da mu pomognemo u borbi protiv nevjernika koji su zagospodarili svetim mjestima. Sa dubokim uvjerenjem da činimo pravu i svetu stvar krenimo već narednog proljeća u ispunjenje svete misije.”

Napomena: iako se radi o izmišljenom tekstu on opisuje stvarne događaje sa jednog crkvenog koncila u Francuskoj koji je pokrenuo istorijski proces koji će biti okončan nakon više ratova krajem XIII v.

Tvoj zadatak je: da na praznim linijama upišeš tražene odgovore.

- a) U kojem gradu je održan crkveni koncil? Klermonu ,
- b) Kako se naziva događaj koji je tada iniciran?
Prvi krstaški rat ,
- c) Koje godine počinje taj događaj? 1096. godine ,
- d) Kojoj vizantijskog dinastiji pripada car Aleksije I?
Dinastiji Komnina .

(4 boda)

6. Postepene promjene u shvatanju uloge čovjeka u društvu i iskazani otpor prema srednjovjekovnom pogledu na svijet, širenje pismenosti, razvoj gradova i porast bogatstva u Evropi XIV-XVI v. doveo je do pojave humanizma i renesanse u sjevernoj Italiji. Taj period iznjedrio je brojne kulturne stvaraoce (naučnike, slikare, filozofe, vajara, arhitekte, književnike itd). Na linijama upišite imena autora nekih poznatih slikarskih djela.

- a) “Atinska škola” Rafael Santi ,
- b) “Bogorodica u pećini” Leonardo da Vinči ,
- c) “Četiri jahača apokalipse” Albrecht Direr ,

(3 boda)

7. Pažljivo pročitaj tekst:

„Kao vjerni i smjerni hrišćanin, koji je jedan dio života proveo u Rimu, morao sam da reagujem na sve veće zloupotrebe izvršene od strane klerika kojima ste duhovni vođa. Znao sam od Vas tražio u svojim tezama reformu Crkve, da vjernike iz ljubavi oslobodite čistilišta a ne za zlato, i da povučete odluku o izdavanju indulgencija koje vrijeđaju dostojanstvo i nas svještenika i naših vjernih podanika. Vaš negativan stav po ovim pitanjima ubijedio me je da odbijem poziv na skupštinu koju je Car sazvaao, ne nudeći mi nadu da ćete promijeniti stav i zbog toga spaljujem bulu koju ste mi poslali.”

Napomena: tekst je izmišljen ali govori o događajima koji su pokrenuli proces koji se odrazio kako na vjerski tako i na društveni život većeg broja evropskih država.

Tvoj zadatak je: da na praznim linijama upišeš odgovore koji se odnose na tekst.

a) Ko je autor teza u kojima se traži reforma Crkve?

Martin Luter,

b) Kada su teze objavljene? 1517. godine,

c) Gdje je održana skupština na koju je autor teza odbio da ode?

U Vormsu ,

d) Kako se zvao car koji je sazvaao skupštinu?

Karlo V Habsburški .

(4 boda)

8. Za vrijeme vladavine sultana Sulejmana II Veličanstvenog Tursko carstvo bilo je na vrhuncu svoje vojne i ekonomske moći.

Tvoj zadatak je: da hronološkim redosledom upišeš početna slova ispred događaja iz desne kolone u lijevu kolonu na praznim linijama.

1. e	a) prva opsada Beča,
2. c	b) formiranje Temišvarskog beglerbegluka
3. a	c) bitka kod Mohača
4. b	d) obnova Pečke patrijaršije
5. d	e) osvajanje Beograda

(4 boda)

9. Sukob između kralja i parlamenta u XVII v. bilo je osnovno političko pitanje u Engleskoj, koji će u jednom trenutku prerasti i u građanski rat.

Odgovori na sledeća pitanja:

a) Koja dinastija je vladala Engleskom u trenutku izbijanja građanskog rata?

Dinastija Stjuarta ,

b) Kako se zvao vojni zapovjednik pristalica Parlamenta, a koji će upravljati novoproglašenom Republikom nakon pobjede u građanskom ratu?

Oliver Kromvel .

(2 boda)

10. Nasumično nabrojane događaje u vrijeme Prvog srpskog ustanka poredaj hronološkim redosledom upisujući pored rednih brojeva u lijevoj koloni početna slova ispred događaja iz desne kolone.

1. d	a) poraz turske vojske na Ivankovcu,
2. a	b) poraz srpske vojske na Čegru,
3. c	c) prvo rusko-tursko primirje,
4. b	d) ustanička skupština u Ostružnici.

(3 boda)

11. Nasumično nabrojane događaje iz perioda vladavine Petra II Petrovića Njegoša poređaj hronološkim redoslijedom upisujući pored rednih brojeva u lijevoj koloni početna slova ispred događaja iz desne kolone.

1. b	a) formiranje Senata, gvardije i perjanika
2. a	b) ukidanje guvernadurstva
3. c	c) osnivanje prve osnovne škole
4. e	d) osvajanje Vranjine od strane Turaka
5. d	e) sporazum Petra II sa Ali-pašom Rizvanbegovićem

(4 boda)

12. Tokom druge polovine XIX vijeka razvio se kulturno-umjetnički pravac realizam, sa težnjom da stvarnost predstavi što je moguće više onakvom kakva jeste. Najveće domete u književnosti realizam je ostvario u Rusiji.

Na praznim linijama upiši imena i prezimena autora tako da odgovaraju ponuđenim naslovima književnih djela.

1. Braća Karamazovi – Fjodor Dostojevski ,
2. Rat i mir – Lav Tolstoj ,
3. Revizor – Nikolaj Gogolj ,
4. Lovčevi zapisi – Ivan Turgenev .

(4 boda)

13. Vladavina kneza/kralja Nikole I Petrovića obilježena je i njegovom aktivnom spoljnom politikom i dešavanjima kako na spoljnopolitičkom tako i na unutrašnjem polju.

Tvoj zadatak je: da na praznim linijama lijeve kolone hronološkim redosledom upišeš početna slova ispred događaja iz desne kolone.

1. d	a) kolašinski proces,
2. b	b) bitka na Vučjem dolu,
3. c	c) donošenje Ustava,
4. e	d) drugi Omer-pašin pohod,
5. a	e) formiranje Narodne (klubaške) stranke

(4 boda)

14. U XIX vijeku pojedine kapitalistike države sprovodile su imperijalističku spoljnu politiku što je za rezultat, između ostalog, imalo i niz kolonijalnih osvajanja.

Tvoj zadatak je: da pored naziva država/kolonija na linijama upišeš nazive država koje su ih osvojile.

1. Egipat (od 1882) - V. Britanija,
2. Tunis (od 1881) - Francuska,
3. Togo i Kamerun (od 1884) Njemačka,
4. Filipini (od 1898) - SAD.

(4 boda)

15. Tehnički i tehnološki razvoj u XIX v. zahvatio je sve oblasti privređivanja i sve proizvodne procese. Tada su po prvi put ostvareni neki od brojnih izuma i pronalazaka na polju nauke i tehnike.

Tvoj zadatak je: na linijama pored rednih brojeva upiši početna slova koja se nalaze ispred naziva izuma i pronalazaka za koja smatraš da odgovaraju njihovim autorima.

Napomena: jedan izum/pronalazak u desnoj koloni ne pripada XIX vijeku.

1) Semjuel Morze	a) prva električna sijalica
2) Ogist i Luj Limijer	b) višefazna struja
3) Nikola Tesla	c) prva telegrafska linija
4) Tomas Edison	d) prva pokretna montažna traka
	e) prvo emitovanje filma u bioskopu

- 1 **c) prva telegrafska linija**
- 2 **e) prvo emitovanje filma u bioskopu**
- 3 **b) višefazna struja**
- 4 **a) prva električna sijalica**

(4 boda)

16. Antanta je vojno-politički savez nastao kao protivteža Trojnom savezu. Iako se proces stvaranja Antante može pratiti od 1891. do 1914. godine, kada je definitivno uobličena, dva sporazuma se smatraju ključnim u definisanju odnosa između tri velike sile koje su formirale ovaj savez, kome su se kasnije priključile i druge države.

Na praznim linijama upiši tražene odgovore:

- 1. Koje dvije države su potpisale 8. IV 1904. „srdačni sporazum” kojim su razgraničile uticajne zone u kolonijama?
V. Britanija i Francuska ,
- 2. Koje dvije države su potpisale sporazum 31. VIII 1907. kojim su razgraničile zone uticaja u Persiji, Avganistanu i Tibetu?
V. Britanija i Rusija ,
- 3. Koja je od tri države osnivača Antante, prva napustila savez tokom Prvog svjetskog rata?
Rusija .

(3 boda)

- 17.** Prve tri decenije XX v. donijele su značajne promjene u evropskoj kulturi i umjetnosti kada su se pojavile i razvile nove forme umjetničkog izražavanja.

Na praznim linijama upiši tražene odgovore:

a) u kojoj državi je nastao futurizam?

Italija,

b) kako se zvao najpoznatiji slikar nadrealizma?

Salvador Dali ,

c) koji pravac u slikarstvu je najavila slika *Gospođice iz Avinjona*?

kubizam ,

č) kako se zvao arhitekta koji je 1919. osnovao „Visoku školu za oblikovanje” poznatija pod imenom „Bauhaus”?

Valter Gropijus .

(4 boda)

- 18.** Godine 1912-1913. vođena su dva balkanska rata koji su obuhvatili veći broj država.

Tvoj zadatak je: da na praznim linijama lijeve kolone hronološkim redosledom iza rednog broja upišeš početna slova ispred događaja iz desne kolone.

1) b	a) bitka kod Kumanova,
2) a	b) ulazak crnogorske vojske u Mojkovac, Bijelo Polje i Berane,
3) e	c) ulazak crnogorske vojske u Skadar,
4) c	d) bitka na Bregalnici,
5) d	e) ulazak bugarske vojske u Jedrene,
6) f	f) mirovni ugovor u Bukureštu.

(5 bodova)

19. Nasumično navedene događaje iz Prvog svjetskog rata poredaj hronološkim redosledom upisujući na praznim linijama iza rednih brojeva početna slova ispred događaja iz desne kolone:

1) b	a)kolubarska bitka,
2) a	b)bitka kod Mazurskih jezera,
3) e	c)ulazak Rumunije u rat,
4) d	d)početak savezničke ofanzive na rijeci Soma,
5) c	e)bitka kod Jitlanda,
6) f	f)mirovni ugovor u Brest-Litovsku.

(5 bodova)

20. Spoljna politika Kraljevine SHS/Jugoslavije u periodu do ubistva kralja Aleksandra I Karađorđevića obilježena je i nastojanjima da se uz pomoć Lige naroda i Francuske obezbjedi teritorijalni poredak na Balkanu stvoren u Versaju.

Na praznim linijama upiši tražene odgovore:

- 1) Kako glasi naziv saveza sklopljenog između Kraljevine SHS, Čehoslovačke i Rumunije? **Mala antanta**,
- 2) Koje godine je sklopljen taj savez? **1921. godine**,
- 3) Kako glasi naziv saveza sklopljenog između Kraljevine Jugoslavije, Grčke, Rumunije i Turske? **Balkanski pakt**,
- 4) Koje godine je sklopljen taj savez? **1934. godine**.

(4 boda)

21. U političkom životu Crne Gore 1919-1941. djelovalo je više političkih stranaka koje su imale i svoje nedeljne listove kao politička glasila.

Na praznim linijama pored naziva lista upiši naziv stranke čije je bilo glasilo:

- 1) *Crnogorac* – Crnogorska stranka ,
- 2) *Glas Boka* – Jugoslovenska nacionalna stranka ,
- 3) *Naroda riječ* – Demokratska stranka ,
- 4) *Crna Gora* – Radikalna stranka .

(4 boda)

22. Nakon sloma berze u Vol Stritu oktobra 1929. nastupila je velika finansijska kriza koja se iz SAD proširila na ostale države svijeta i u punom obimu trajala je do 1933.

Na praznim linijama upiši tražene odgovore:

- 1) Kako se zvao program privrednog oporavka promovisan u SAD 1932?
Nju dil (Novi kurs) ,
- 2) Kako se zvao američki predsjednik koji je objavio program?
Frenklin Ruzvelt .

(2 boda)

23. Drugi svjetski rat u Jugoslaviji i u Crnoj Gori obilovao je brojnim značajnim vojno-političkim događajima.

Tvoj zadatak je: da hronološkim redosledom na praznim linijama iza rednih brojeva u lijevoj koloni upišeš početna slova ispred događaja iz desne kolone:

1) c	a) drugo zasjedanje AVNOJ-a,
2) e	b) oslobođenje Beograda,
3) a	c) proglašenje NDH-a,
4) f	d) oslobođenje Podgorice,
5) b	e) neprijateljska ofanziva na Kozaru,
6) d	f) njemački desant na Drvar.

(5 bodova)

24. Poređaj hronološkim redosledom nasumično date događaje iz Drugog svjetskog rata upisujući na praznim linijama iza rednog broja lijeve kolone početna slova ispred događaja iz desne kolone:

1) a	a) početak operacije „Barbarosa”,
2) d	b) kapitulacija sila Osovine u Sjevernoj Africi,
3) f	c) kapitulacija njemačke 6. armije u Staljingradu,
4) c	d) japanski napad na Pearl Harbor,
5) b	e) bitka za Ivo Džimu,
6) e	f) ulazak njemačke vojske u Sevastopolj i osvajanje Krima.

(5 bodova)

25. Avgusta 1945. od strane SAD bačene su dvije atomske bombe na Hirošimu i Nagasaki, to je prvi i poslednji put da je to oružje upotrebljeno u ratu.

Na praznim linijama upiši tačne odgovore:

- 1) Kako se zvao šifrovani naziv tajnog projekta u SAD u kojim je stvorena atomska bomba? "Menheten",
- 2) Koji američki predsjednik je odobrio upotrebu dvije atomske bombe?
Hari Truman .

(2 boda)

26. Od 1924. do 1949. vođen je u Kini revolucionarni i građanski rat, koji je obuhvatio i period oslobodilačkog rata protiv Japana, a koji je završen pobjedom Komunističke partije Kine a porazom snaga Kuonmitanga.

Na praznim linijama upiši tačne odgovore:

- 1) Kako se zvao prvi predsjednik NR Kine istovremeno i predsjednik KP Kine?
Mao Ce Tung ,
- 2) Kako se zvao vođa Kuonmitanga koji je nakon poraza prebjegao na Tajvan?
Čang Kaj Šek.

(2 boda)

27. Period „hladnog rata“ obilježen je, između ostalog i stvaranjem vojno-političkih saveza i blokovskom podjelom svijeta.

Na praznim linijama upiši godine kada su savezi stvoreni:

- 1) NATO-pakt- 1949. godina ,
- 2) Varšavski pakt (ugovor) 1955. godina ,
- 3) Pokret nesvrstanih – 1961 . godina .

(3 boda)

28. Potpisivanjem mirovnog sporazuma u SAD okončan je rat u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini.

Odgovori na sledeća pitanja:

- 1) Koje godine je sporazum potpisan?
1995. godine ,
- 2) U kojem gradu je potpisan sporazum?
Dejton ,
- 3) Kako se zvao predsjednik Srbije koji je potpisao sporazum?
Slobodan Milošević .

(3 boda)

